

Zpravodaj

2 2014

VÝSTAVY V GALERII ROBERTA GUTTMANNA

Příběh pokračuje. Přírůstky ve sbírkách Židovského muzea v Praze 1994–2014 (24. duben – 3. srpen 2014)

Židovské muzeum v Praze připravilo u příležitosti 20. výročí své činnosti jako nestátní organizace výstavu, která představuje více než 100 výjimečných exponátů, jež se staly součástí jeho sbírek právě v posledních dvou dekadách. Prostřednictvím vybraných uměleckých děl, rukopisů, knih, archiválií, rituálních předmětů i předmětů denní potřeby expozice seznamuje se základy akviziční práce muzea a přibližuje nejen historii jednotlivých předmětů, ale i příběhy jejich původních majitelů.

Od znovuoobnovení samostatné činnosti v roce 1994, kdy stát vrátil židovským organizacím sbírky jednoho z nejvýznamnějších židovských muzeí v Evropě, věnuje Židovské muzeum v Praze rozvíjení svých fondů mimořádnou pozornost. Po dlouhých 44 letech, kdy státní orgány využívaly muzeum jako turistický cíl a spíše než jeho rozvojem se zabývaly tím, jak jeho sbírky rozprodat do zahraničí, se doplňování zásadních mezer ve sbírkových souborech stalo hlavním úkolem jeho odborných pracovníků.

Z několika tisíc nových položek z let 1994–2014 vybrali kurátoři muzea předměty, které mají veřejnosti představit celou škálu sbírkotvorných aktivit ŽMP. V rámci výstavy se tak české i zahraniční veřejnosti mimo jiné poprvé představuje synagogální opona z Mladé Vožice z poloviny 19. století, kterou se jako vůbec první pohřešované judaikum českého původu podařilo v březnu tohoto roku úspěšně restituovat ze Spojených států amerických (informovali jsme ve Zpravodaji 1/2014).

Expozice výstavy *Příběh pokračuje. Přírůstky ve sbírkách Židovského muzea v Praze 1994–2014*

Díky moderní technice si návštěvníci mohou prohlížet i exponáty, které nebylo možno vzhledem k jejich rozměrům nebo technickému stavu vystavit přímo, nebo některé z předmětů prozkoumat detailněji či si je prolistovat – například album 33 ručně malovaných pohlednic Eugena von Kahlera z let 1897–1901 či Pamětní list z cesty do Lán na hrob Charlotte Garrigue Masarykové, který vytvořil Robert Guttman v roce 1928. Zvláštní místo pak v audiovizuální části zaujal výběr z unikátního setu kolorovaných diazitivů z počátku 20. století, tematicky spojených s územím Palestiny, a nahrávka skladby Kol Nidrei, op. 47 Maxe Brucha z roku 1881, jak ji zaznamenal hrací pás do klavírního automatu lipské firmy F. L. Hupfeld, AG, z roku 1922.

Autorkami scénáře a libreta výstavy jsou Dana Veselská a Michaela Sidenberg.

Výstava vznikla za laskavé podpory Hlavního města Prahy a Nadace Židovského muzea v Praze.

Vernisáž výstavy se konala 23. dubna 2014

Galerie Roberta Guttmanna, U Staré školy 3, Praha 1,
otevřeno denně kromě soboty, státních a židovských svátků 9–18 h

Seminář Akviziční a de-akviziční činnost muzeí a galerií

U příležitosti výstavy *Příběh pokračuje. Přírůstky ve sbírkách Židovského muzea v Praze 1994–2014* uspořádalo Židovské muzeum v Praze ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií České republiky jednodenní seminář pro pracovníky muzeí a galerií na téma *Akviziční a de-akviziční činnost muzeí a galerií*. Seminář se setkal s velkým zájmem odborné veřejnosti, již tři týdny po jeho ohlášení byla kapacita auditoria Oddělení pro vzdělávání a kulturu naplněna. 20. června 2014 se tak nad teoretickými i praktickými otázkami budování muzejních sbírek, výběru a ohodnocování sbírkových předmětů, stejně tak jako aktivní práce s muzejní sbírkou včetně jejího tříbení prostřednictvím de-akvizičního procesu setkala 44 muzejníků z celé republiky. Mezi nejpřínosnější patřily dle hodnocení účastníků vystoupení PhDr. Jiřího Žalmana z Ministerstva kultury České republiky na téma *Tvorba sbírky muzejní povahy – muzeologická východiska, opora v zákoně č. 122/2000 Sb.* a PhDr. Jana Doláka Ph.D. z UNESCO Chair for Museology and World Heritage s názvem *Co česká muzea vlastně sbírají? Z pracovníků Židovského muzea v Praze vystoupily Michaela Sidenberg s příspěvkem, který se věnoval otázkám významu provenienčního výzkumu při získávání nových sbírkových předmětů, a Dana Veselská, která shrnula výsledky akviziční a de-akviziční činnosti Židovského muzea v Praze v uplynulém dvacetiletí. Jak vyplynulo z následující diskuze účastníků, za velmi*

palčivá jsou aktuálně považována témata danění darů do sbírek muzeí a galerií, sbírkotvorných koncepcí muzeí a galerií a praktických stránek de-akvizičního procesu. Předpokládáme, že do konce roku vyjde sborník příspěvků ze semináře. Odpoledne na program semináře navazovaly komentované prohlídky výstavy *Příběh pokračuje* vedené jejími kurátorkami, Michaelou Sidenberg a Danou Veselskou.

Seminář Akviziční a de-akviziční činnost muzeí a galerií

Připravujeme:

Orient v Čechách? Židovští uprchlíci za první světové války

(28. srpen 2014 – 1. únor 2015)

Statisíce lidí, kteří v době první světové války uprchli v habsburské monarchii ze svých domovů, byli první velkou skupinou uprchlíků v moderních dějinách českých zemí. Poláci, Rusíni, Italové, Židé a mnozí další utíkali před pohyby fronty, ze zničených vesnic a okupovaných měst, z obavy před násilím. I když v české kulturní paměti jejich exodus nehraje téměř žádnou roli, předznamenával jejich osud 20. století jako éru uprchlíků.

Výstava, připravená ke stému výročí „velké války“, přiblíží v českých zemích dosud jen velmi málo známé téma uprchlíků v době první světové války. Expozice bude sledovat zejména osudy židovských utečenců v Čechách a na Moravě, bude je ale zasazovat do širšího kontextu uprchlíků a uprchlické politiky v celé habsburské monarchii.

ŽIDOVSKÉ MUZEUM V PRAZE SOUČÁSTÍ GOOGLE ART PROJEKTU

Židovské muzeum v Praze spolu s dalšími partnery přidalo digitalizované sbírky umění do Google Art Projektu. Uživatelům nejen v České republice, ale i po celém světě tak umožní prostřednictvím internetu virtuálně prozkoumat cenné exponáty ze svých sbírek. Pomocí tohoto unikátního projektu Google přispívá k zachování světového dědictví i pro další generace.

Google Art Projekt (www.googleartproject.com), který je součástí Kulturního institutu Google, se po Museu Kampa a Národní galerii v Praze rozšířil o sbírky dalších devíti významných českých a moravských muzeí, galerií a institucí, mezi které vedle Židovského muzea v Praze patří Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, Egon Schiele Art Centrum, Muzeum Tomáše Garrigua Masaryka, Knihovna Václava Havla, Nadace Dagmar a Václava Havlových VIZE 97, Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Moravská galerie v Brně a Muzeum umění Olomouc, jež dohromady zpřístupnily téměř 500 uměleckých děl. Uživatelé si je na stránkách mohou prohlížet v super vysokém

rozlišení. To umožňuje studovat díla až na úrovni tahu štětce nebo patiny, které není možné v takovém detailu pozorovat ani lidským okem.

Jedním z předmětů prezentovaných v rámci Google Art Projektu je také štít na Tóru z roku 1784 vyrobený pro použití v pražské Pinkasově synagoze

„Židovské muzeum v Praze spravuje unikátní sbírkový materiál dokumentující dějiny a kulturu Židů v českých zemích. Google Art Projekt nám umožňuje jej působivým způsobem představit na výběru rituálních předmětů pocházejících z českých a moravských synagog, uměleckých prací, knih, fotografií a dokumentů. Ukazují náboženský život, uměleckou reflexi židovských témat, rodinný život, ale také dobu holocaustu. Jejich zpřístupnění je součástí ambiciózního plánu Židovského muzea postupně publikovat digitalizované sbírky online. Ty ostatně zvou také k fyzické návštěvě našeho unikátního muzea,“ říká Michal Frankl, zástupce ředitele Židovského muzea v Praze.

ŽIDOVSKÉ MUZEUM V PRAZE SE PODÍLELO NA REVITALIZACI ŽIDOVSKÝCH PAMÁTEK

Během června 2014 byl po čtyřech letech dokončen náročný projekt *Revitalizace židovských památek v České republice*, známý též jako projekt *Deset hvězd*, vyhlášený Federací židovských obcí v České republice v dubnu 2010. Díky finančním prostředkům z Integrovaného operačního programu Ministerstva kultury ČR a ze státního rozpočtu ČR bylo možné připravit a úspěšně realizovat důslednou památkovou obnovu 15 židovských historických objektů v deseti lokalitách a sedmi krajích ČR. Jedná se o synagogy a rabínské či obecní domy v sídlech někdejších židovských obcí v Boskovicích, Brandýse nad Labem, Březnici, Jičíně, Krnově, Mikulově, Nové Cerekevi, Plzni, Polné a Úštěku. Výsledkem je síť deseti regionálních center židovské historie a kultury, která představuje tato místa jako jedinečné památky židovského kulturního dědictví v českých zemích.

Na projektu se nemalou měrou podílelo také Židovské muzeum v Praze, a to jak odbornou radou a pomocí svých pracovníků při historickém průzkumu a památkové obnově

jednotlivých objektů, tak účastí řady svých odborných pracovníků na vypracování scénářů některých expozic a vyhledání dokumentačních a ilustračních materiálů pro připravované historické a judaistické expozice (Alexandr Putík, Arno Pařík, Daniel Polakovič, Michal Frankl).

Odbor sbírek se na projektu podílel především výběrem a zajištěním obrazového materiálu, který tvoří doprovod jednotlivých nových stálých expozic. Více než 80 obrázků digitalizovaných exponátů, z nichž řada byla nově pořízena právě pro účely tohoto projektu, je prezentováno v expozicích v Plzni, Nové Cerekvi, Boskovicích a Jičíně. Reprodukční práva k digitálním záznamům předmětů, archiválií či knih, v řádu statisíců korun, poskytlo Židovské muzeum v Praze v rámci projektu zdarma. Četnými konzultacemi a rešeršemi přispěli také kurátoři sbírek textilu a kovů, kteří připravovali podklady pro uvažované zápůjčky sbírkových předmětů (Mikulov, Březnice a Boskovice), i když se tyto nakonec z různých důvodů neuskutečnily. Pro expozici v Mikulově realizovali pracovníci restaurátorské dílny papíru, Ondřej Zatloukal a Jan Slivka, pět faksimilií starých tisků se sbírek Židovského muzea v Praze. Knihovna poskytla pro expozici v Ústěku digitální vyobrazení židovských slabikářů ze svého fondu.

Jednotlivé obnovené objekty s expozicemi byly ve dnech od 10. do 27. června 2014 slavnostně zpřístupněny veřejnosti. Jejich návštěvníci tak mají nyní většinou vůbec poprvé možnost seznámit se s autentickým prostředím historických židovských obcí, jejich životem a kulturou. Soubor více než šedesáti dochovaných synagog, rabínských nebo obecních domů, židovských škol a rituálních lázní spolu s třemi sty padesáti židovskými hřbitovy v českých zemích dnes představuje jedinečné kulturní dědictví, které zřejmě nemá obdoby v celé Evropě.

BYLA ZAHÁJENA REKONSTRUKCE MAISELOVY SYNAGOGY

Ve Zpravodaji 1/2014 jsme vás informovali o blížící se rekonstrukci Maiselovy synagogy. Po více než dvouleté projektové přípravě a po dokončení výběrových řízení na agrogované části díla byla v květnu zahájena dle projektu Ing. Arch. Hynka Fetterleho rekonstrukce Maiselovy synagogy, jejímž cílem je revitalizace této významné kulturní památky a vybudování nové expozice *Židé v českých zemích, 10.–18. století*.

Pro veřejnost byla synagoga uzavřena již v dubnu. Během následujících týdnů byla deinstalována stávající expozice a provedena celá řada souvisejících prací. Rekonstrukce, na které se podílí odborníci z různých odvětví, byla následně zahájena bouracími pracemi novodobých podlah a příček, odstraněním degradovaných omítek

Rekonstrukce Maiselovy synagogy probíhá od dubna 2014

a opravou střechy nad vstupní částí. Na jižní fasádě bylo postaveno lešení, z něhož budou provedeny opravy omítek, oken, zámečnických a klempířských prvků. Uvnitř synagogy se realizují podlahové kanály pro silnoproudé a slaboproudé rozvody, práce též probíhají na nových rozvodech zdravotní techniky. Zdi a pilíře budou sanovány proti vztlínající vysoké vlhkosti kombinací infuzní clony a metodou elektroosmotického vysoušení zdiva. Vyšším dodavatelem kompletizované části stavby se stala akciová společnost Konsit, která předložila nejuvhodnější nabídku.

Bourání novodobé podlahy v Maiselově synagoze

S dokončením prací a kolaudací stavby se dle harmonogramu výstavby počítá v dubnu 2015. Následně bude v synagoze pro veřejnost otevřena nová expozice *Židé v českých zemích, 10.–18. století*.

OZNÁMENÍ O UZAVŘENÍ ČÁSTI DEPOZITÁRNÍCH PROSTOR ŽMP

V souvislosti s uzavřením Maiselovy synagogy Židovské muzeum v Praze od 29. 3. 2014 přibližně na 15–18 měsíců z důvodu rekonstrukce objektu zcela uzavřelo podstatnou část svých depozitárních prostor.

V uvedeném období nebude možné se zde uloženými sbírkovými předměty jakkoliv manipulovat, tzn. vyjmát a vkládat sbírkové předměty z a do depozitáře, provádět digitalizaci sbírek, posuzovat stavy sbírkových předmětů, zpřístupňovat sbírkové předměty ke studiu či provádět rešerše nad rámec informací zjistitelných z interní muzejní databáze nebo jiných evidenčních a dokumentačních zdrojů ŽMP, stejně jako vyhovět žádostem o výpůjčku.

Uzavření depozitáře se týká všech sbírkových předmětů ze sbírky kovů a trojrozměrných předmětů (kurátor Mgr. Jaroslav Kuntoš) a části sbírkových předmětů ze sbírky textilu, především nejstarších textilií a drobného a domácího textilu (kurátorka PhDr. Dana Veselská, PhD.). Předem se omlouváme za případné komplikace a děkujeme za pochopení.

HOLD JANU KARSKÉMU VE ŠPANĚLSKÉ SYNAGOZE

24. dubna uplynulo přesně 100 let od narození Jana Kozielowského, známého spíše pod konspiračním krycím jménem Jan Karski. Tento legendární kurýr polské exilové vlády v době německé okupace byl v roce 1942 opakovaně „propašován“ do varšavského ghetta a koncentračního tábora Izbica Lubelska, aby následně připravil a osobně předal spojeneckým vládám první podrobnou zprávu o probíhajícím vyhlazování Židů.

V předvečer výročí, 23. dubna, byl v Praze zahájen projekt *Hold Janu Karskému*, jehož součástí byla výstava *Svět věděl* připravená Muzeem polských dějin ve Varšavě a slavnostní koncert ve Španělské synagoze, nad nímž převzal záštitu a osobně ho zahájil

Ministr kultury České republiky
Daniel Herman při zahájení koncertu

ministr kultury české republiky Daniel Herman. Vycházející hvězdy nezávislé polské hudební scény – zpěvačka a multinstrumentalistka Ola Bilińska a trio SzaZaZe – představily moderní aranžmá tradičních skladeb. Koncert ve spolupráci s Židovským muzeem v Praze připravil Polský institut.

Připravujeme:

CINEGOGA 2014 – Město bez Židů: Hugo Bettauer a Republika Utopie

Snímek Město bez Židů natočil v roce 1924 rakouský filmový režisér, producent, herec a scénárista Hans Karl Breslauer na základě stejnojmenného bestselleru rakouského spisovatele, žurnalisty a dobrodruha Maximiliana Hugo Bettauera.

Film se nedochoval celý, a tak je jeho konec pouze naznačen, a to na základě dobových propagačních materiálů. Ke snímku se nezachoval ani původní hudební doprovod. Pro premiéru ve Španělské synagoze proto skladatel Petr Wajsar vytvoří novou originální partituru, kterou pod vedením dirigenta Petera Vrábela nastuduje Orchester BERG s autorskou skupinou HI-FI.

Španělská synagoga, Věžeňská 1, Praha 1, 13. a 14. října 2014

VYŠLO NOVÉ ČÍSLO ČASOPISU JUDAICA BOHEMIAE

Koncem června 2014 vyšlo nové číslo vědeckého časopisu *Judaica Bohemiae* 49 (2014), 1. Svazek zahajuje studie Williama C. McDonalda analyzující protizidovské polemické básně Michela Beheima (zemř. 1474), jež významně přispívá k poznání středověkého protizidovského myšlení. Joseph M. Davis se v dalším příspěvku zabývá koncepty rodiny a přátelství na základě známého souboru jidiš dopisů pražských Židů z r. 1619. Třetí z hlavních studií z pera Jana Machaly ilustruje na příkladu synagog ze střední Moravy (Holešov, Kroměříž) pohnuté osudy židovských památek za druhé světové války.

V rubrice Zprávy informují Pavel Kocman, Petr Kubín a František Trampota o nových archeologických výzkumech a nálezích týkajících se mikulovských Židů, Jana Šplíchalová představuje úspěšnou výstavu Židovského muzea v Praze *Pravda a lež. Filmování v ghettu Terezín 1942–1945* a P. Kocman workshop *Jews in the Medieval Town. Urban Space in the Middle Ages – a Place of Coexistence and Conflicts*, jenž v listopadu 2013 proběhl v Praze.

JUDAICA BOHEMIAE XLIX-1

JEWISH MUSEUM IN PRAGUE 2014

Závěrečná rubrika časopisu obsahuje recenze na publikaci Martiny Niedhammer, *Nur eine "Geld-Emancipation?" Loyalitäten und Lebenswelten des Prager jüdischen Großbürgertums 1800–1867* (2013) od Ivety Cermanové a na knihu Jany Vobecké, *Demographic Avant-Garde. Jews in Bohemia between the Enlightenment and the Shoah* (2013) z pera Radka Lipovského.

Judaica Bohemiae se specializují na vydávání odborných studií k dějinám a kultuře Židů v českých zemích, resp. širším středoevropském prostoru (území někdejší habsburské monarchie). Vycházejí od r. 1965 a jejich vydavatelem je Židovské muzeum v Praze. Publikačními jazyky jsou angličtina a němčina.

REJSTŘÍK K MATRIKÁM ŽIDOVSKÉ NÁBOŽENSKÉ OBCE V MIKULOVĚ ON-LINE

Židovské muzeum v Praze, oddělení archivu, zpřístupnilo na muzejních webových stránkách další z archivních pramenů, který se často ocitá v hledáčku badatelského zájmu. Jedná se o rejstřík k matrikám narozených, oddaných a zemřelých židovské náboženské obce v Mikulově. Rejstřík k matrikám, vytvořený v roce 1913 dr. Moritzem Lewinem, obsahuje seznam narozených, oddaných a zemřelých z let 1767 až 1912, včetně pozdějších přípisů z let 1913 až 1916. Svým obsahem rejstřík k matrikám částečně nahrazuje nedochované starší mikulovské matriční knihy z druhé pol. 18. a první pol. 19. století a představuje tak unikátní genealogický pramen k dějinám židovského obyvatelstva v Mikulově.

Rejstřík k matrikám je přístupný na webových stránkách, v rámci katalogu sbírek ŽMP on-line na adrese <http://collections.jewishmuseum.cz/index.php/search/index?search=mikulov>

SETKÁNÍ MEZINÁRODNÍ RADY ŽIDOVSKÝCH ŽEN V PRAZE

Ve dnech 4. – 7. května 2014 se v pražském hotelu InterContinental setkala 150 židovských žen z 28 zemí světa. Konalo se zde již 22. setkání Mezinárodní rady židovských žen ICJW, které se každé čtyři roky uskuteční v jiné světové metropoli.

Pro účastnice byl zajištěn pestrý program s diskusemi, prezentacemi, promítáními, exkurzemi a hudebními vystoupeními. Účastnice se věnovaly tématům jako rodová rovnost, obchod s lidmi, postavení žen v současné společnosti a podobně. Součástí setkání bylo předání funkce dosavadní prezidentky ICJW Sharon Gustafson z USA nově nastupující prezidentce Robyn Lenn z Austrálie.

Letošní setkání organizovala Společnost židovských žen ČR – CCJW. Mimořádně úspěšnou akci podpořilo také Židovské muzeum v Praze, které zajistilo účastnicím návštěvu svých expozic a umožnilo vystoupení dětského divadla Feigele ve Španělské synagoze.

PRAŽSKÁ MUZEJNÍ NOC 2014

Židovské muzeum v Praze se opět připojilo k institucím, které v rámci již 11. ročníku zpřístupnily své expozice v rámci Pražské muzejní noci. V sobotu 14. června tak od 22.30 do 1.00 hodin do expozic v Klausové a Španělské synagoze zavítalo téměř 2.700 návštěvníků. Vedle komentovaných prohlídek a programu pro děti bylo Židovské muzeum v Praze vybráno pro komentované prohlídky pro neslyšící, které se setkaly s mimořádným ohlasem.

Během Pražské muzejní noci zavítalo do expozic muzea téměř 2.700 návštěvníků

PŘEPSALI SE – A TAK JSEM TADY: PŘÍBĚH DAGMAR LIEBLOVÉ

19. května oslavila 85. narozeniny překladatelka a dlouholetá předsedkyně Tereziánské iniciativy PhDr. Dagmar Lieblová. K jejímu životnímu jubileu uspořádalo Oddělení pro vzdělávání a kulturu ve středu 21. května v rámci svých večerních programů prezentaci nedávno vydané knihy *Přepsali se – a tak jsem tady: příběh Dagmar Lieblové*. Za účasti paní Lieblové a Marka Lauermana, který společně s protagonistkou příběhu její vzpomínky zpracoval do knižní podoby, měli návštěvníci možnost prožít mimořádný večer plný poutavého bilancování nad předválečným, válečným i poválečným životem autorky. Děkujeme a za Židovské muzeum v Praze přejeme mnoho zdraví a tvůrčích sil i do dalších let.

VÝZNAMNÉ NÁVŠTĚVY

červen

- americká historička Deborah Ester Lipstadt

Deborah Ester Lipstadt při návštěvě Starého židovského hřbitova

Vydává Židovské muzeum v Praze, U Staré školy 1, 110 01 Praha 1
www.jewishmuseum.cz
IČO 60459263
Bankovní spojení: Commerzbank, AG, Jugoslávská 1, 120 21 Praha 2
Účet pro vnitrostátní platby v Kč: 10426398/6200
Účet pro platby v EUR: 1042639, IBAN: CZ60 6200 0000 0000 1042 6398
Účet pro platby v USD: 1042639, IBAN: CZ22 6200 0001 0700 1042 6398
SWIFT CODE: COBACZPXXXX
Pro poskytování darů uvádějte variabilní symbol 1382002
MK ČR E16832
Redakce: Hana Švolbová
Fotografie: ŽMP, není-li uvedeno jinak
Grafický návrh: Jan Jiskra
Grafická úprava: Vladimír Vašek

